

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЦТВА

Метою діяльності виробничого підприємства є отримання максимального прибутку від виробництва власної продукції.

Виробництво продукції безпосередньо пов'язане із витратами. Витрати є одним із найважливіших показників господарської діяльності підприємства. Витрати виробництва характеризують ефективність управлінської діяльності на підприємстві загалом, оскільки відображають сукупні затрати живої й уречевленої праці, тобто поєднання основних засобів, сировини й матеріалів за допомогою праці робітників підприємства. Раціональність такого поєднання залежить від якості управлінських рішень.

Загальні положення управлінського обліку витрат у процесі виробництва продукції, робіт, послуг висвітлені у працях вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Серед них варто виділити праці П.Й. Атамаса, Ф.Ф. Бутинця, П.М. Гарасима, С.Ф. Голова, Н.М. Грабової, З.В. Гуцайлюка, К. Друрі, Р. Ентоні, Г.П. Журавля, З.В. Задорожного, О.В. Карпенка, Т.П. Карпової, Л.В. Нападовської, В.Ф. Палія, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, І.Д. Фаріона, М.Г. Чумаченка та інших авторів.

Метою написання статті є висвітлення сучасних моделей організації управлінського обліку витрат у процесі виробництва.

На вітчизняних підприємствах спостерігається процес адаптації фінансового обліку до ринкових умов господарювання і до міжнародної системи облікових стандартів. У той же час, зростання конкуренції між окремими товаровиробниками, боротьба за ринки збуту та пошук нових сегментів ринку, зростання витрат на розробку, освоєння та випуск нової продукції, рекламу і дослідження ринку об'єктивно зумовлюють ускладнення орієнтації підприємств у системі економічних зв'язків і зростання значущості їх функцій управління. Внаслідок цього назріла важлива роль управлінського обліку, а саме – його зорієнтованість на забезпечення прогнозування діяльності й отримання необхідної для управління інформації про витрати виробництва..

Загалом, управлінський облік витрат виробництва має за мету забезпечення інформацією менеджерів підприємства для прийняття ними обґрунтованих рішень щодо ефективного використання праці, виробничих запасів та основних засобів. Управлінський облік витрат виробництва здійснюється за різними об'єктами, що визначаються специфікою підприємства.

В управлінському обліку широко застосовують конструктивні та прогнозні розрахунки витрат виробництва, експертні оцінки їх поведінки.

Дані управлінського обліку, як і фінансового, відображаються здебільшого за однаковими первинними документами; на основі даних про витрати виробництва визначаються прибутки чи збитки в системі рахунків фінансового обліку, але, зрештою, по підприємству сума витрат виробництва є однаковою, незалежно від того, за якою підсистемою обліку вона відображається.

Крім цього, в системі управлінського обліку, на нашу думку варто використовувати термін «затрати». Застосування терміна «затрати» полегшило б бухгалтерам розуміння багатьох норм міжнародних стандартів, які в недалекому майбутньому стануть домінуючими при веденні обліку на вітчизняних підприємствах [3, с.240].

Передумовою розмежування понять «затрати» й «витрати» є виокремлення вхідних (або неминулих, накопичених) і минулих (списаних на виробництво продукції, надання послуг, виконання робіт звітного періоду) затрат.

Розглядаючи минулі та неминулі затрати можна стверджувати, що не всі затрати є витратами звітного періоду, оскільки певну їх частину відображають у складі активів підприємства [3, с.259].

Отже, під затратами слід розуміти сукупність затрат на виробництво та її реалізацію. Термін «затрати» має інший економічний зміст та призначення на відміну від терміна «витрати», який використовується в фінансовому обліку.

Щодо управлінського обліку витрат (затрат), то у наказі «Про облікову політику підприємства» мають бути викладені загальні принципи побудови їх обліку: перелік об'єктів, за якими ведуть внутрішньогосподарський облік витрат (затрат) на виробництво, перелік статей калькулювання виробничої собівартості продукції, робіт, послуг, номенклатура статей за рахунками 9-го або 8-го класів та їх характеристика. Виданий на підприємстві наказ зобов'язує планово-економічну службу планувати склад та суму витрат (затрат) відповідно до прийнятої облікової політики, бухгалтерію – вести реєстри бухгалтерського обліку і враховувати витрати, всі інші служби підприємства – оформляти первинні документи і вказувати шифр витрат на основі змісту статей витрат.

Запропонований для підприємства перелік статей витрат і їх зміст рекомендовано розкривати у додатках до наказу про облікову політику підприємства.

Вважаємо, що управлінський облік є інструментом управління, який за допомогою специфічних методів обробки інформації надає керівництву релевантні інформаційні ресурси, що сприяють ефективному прийняттю рішень, плануванню, організації, контролю та наступному регулюванню господарської діяльності. При цьому основним завданням управлінського обліку є формування інформаційного продукту, адекватного умовам ве-

дення господарської діяльності на певному підприємстві, та здатного відповідати індивідуальним запитам управлінського персоналу.

Отже, управлінський облік є інформаційно-логічною системою, яка призначена для синтезу з вихідної історичної й прогнозованої фінансової та частково нефінансової інформації якісно нових інформаційних продуктів.

Необхідно зазначити, що питання обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції має враховуватися при плануванні ціни та прибутку від реалізації. Важливим при цьому є оперативний облік, оскільки він дозволяє контролювати і регулювати операції з ресурсами виробництва у момент їх здійснення. Поєднання управлінського обліку з оперативним дасть змогу попередити негативні явища у витрачанні ресурсів до моменту їх виникнення.

При побудові управлінського обліку достатньо суттєвим є врахування особливостей організації процесу виробництва на підприємстві. Тип організаційної структури та рівень централізації процесу управління впливають на модель управлінського обліку шляхом виділення центрів відповідальності, місць виникнення витрат і статей витрат, що підлягають регулюванню керівництвом структурного підрозділу. Під методом управлінського обліку витрат виробництва вважаємо сукупність прийомів, які: містять альтернативність вибору, одночасно відображають процес виробництва (його технологію та організацію), дозволяють вивчати його з точки зору виробничого споживання і з погляду виготовлення майбутнього готового продукту; а також дають можливість генерувати інформацію, що спрямована на вирішення певних управлінських завдань та дозволяють оптимізувати виробничу діяльність підприємства.

Як свідчать дослідження, удосконалення методики обліку витрат на підприємствах вимагає зміни підходу до вітчизняної практики застосування нормативного методу обліку витрат і впровадження комплексної системи управління формуванням витрат виробництва, яка поєднує у собі прогнозування, нормування, облік, контроль і аналіз собівартості продукції – системи нормативних (стандартних) витрат [4, с.166]. На нашу думку, саме ця система сприятиме прийняттю значної кількості операційних рішень в управлінні підприємствами, оскільки надасть можливість проведення управлінського обліку та контролю на основі методу управління за відхиленнями, контролю за рівнем собівартості, реалізації і результатами діяльності за центрами відповідальності.

Організація обліку виробничих витрат в умовах постійних змін ринку свідчить про необхідність зміни підходів до організації фінансового обліку, створення системи управлінського обліку, визначальними складовими якого є облік витрат і калькулювання собівартості продукції, а також чітко налагодженої взаємодії з оперативним обліком, що посилить його орієнтацію на управління виробництвом.

Список використаної літератури:

1. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16: [затв. Наказом МФУ від 31 груд. 1999 р. № 318].
2. Воробієнко А. Міжнародні стандарти фінансової звітності: наближаємося швидким темпами. [Текст] / Воробієнко А., Лісна І. // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – №81. с. 23-27
3. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства. [Текст] / Козаченко Г.В., Погорелов Ю.С., Макухін Г.С. // Монографія.- Київ: Лібра, 2007.- 320 с.
4. Чебанов А.В. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. [Текст] / Чебанов А.В. // Інноваційна економіка. – 2009. – № 12. – с.162-167.

*Дорош Р.В., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Хаблюк О.А.*

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств в процесі розробки та прийняття управлінських рішень. Результати виробничої, комерційної, фінансової та інших видів господарської діяльності залежать від різноманітних факторів, які знаходяться у різному ступені залежності між собою і підсумковими показниками господарського обліку на підприємстві. Базою існування кожного господарюючого суб'єкта є наявні господарські засоби, використання яких призводить до одержання економічної вигоди.

В процесі здійснення господарської діяльності підприємства використовують різноманітні види активів, оборотних та необоротних. В свою чергу оборотні та необоротні поділяються на окремі групи активів за спільними економічними ознаками. В останні часи в діяльності підприємств все більше застосовуються нематеріальні активи.

Незважаючи на збільшення обсягу нематеріальних активів у всіх галузях виробничої сфери в Україні, введення в господарський оборот нематеріальних активів дотепер утруднено. Діюча законодавча база не дає підстави для визнання прав на наукові відкриття, фірмове найменування, економічні переваги. Поняття деяких об'єктів нематеріальних активів, таких як концесія, франшиза, бренд є відносно новими для України. А сам термін «нематеріальні активи» введений у вітчизняну практику в результаті перекладу на російську мову слова «Intangible» (нематеріальний) від латинського «tengere» і означає «стосуватися, сприймати дотиком».

Дослідження сутності нематеріальних активів, їх ролі у господарській діяльності суб'єктів господарювання є предметом уваги багатьох науковців та практиків. Зокрема це І. Бешуля, С. Голов, Н. Гончарова, В. Діба, Л. Кіреєва, Г.